

POWSTANIE STYCZNIOWE

Pakiet edukacyjny
Muzeum Historii Polski

Represje

1. Po upadku Powstania Styczniowego władze carskie wprowadziły szereg represji wobec społeczeństwa polskiego.

Przeczytaj przykłady represyjnych działań, a następnie dopasuj ikonografię.

Zniesienie autonomii Królestwa Polskiego, utworzenie Kraju Nadwiślańskiego.	
Odebranie praw miejskich ponad trzystu miejscowościom.	
Konfiskata wielu majątków szlacheckich.	
Likwidacja Kościoła unickiego.	
Reorganizacja administracji, utworzenie dziesięciu guberni podporządkowanych bezpośrednio władzom rosyjskim.	
Likwidacja Szkoły Głównej w Warszawie.	

A

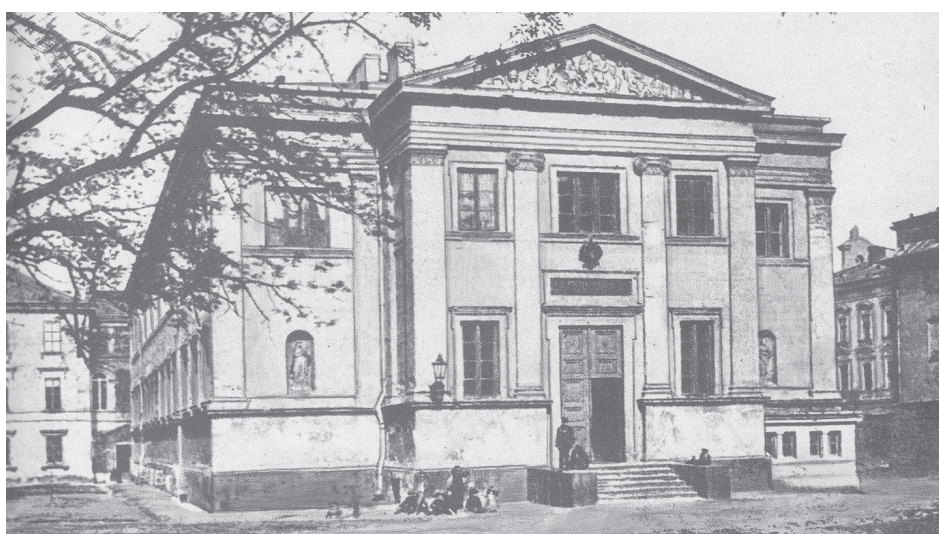
Walery Eliasz-Radzikowski, *Męczeństwo unitów w Pratulinie*, 1874, domena publiczna

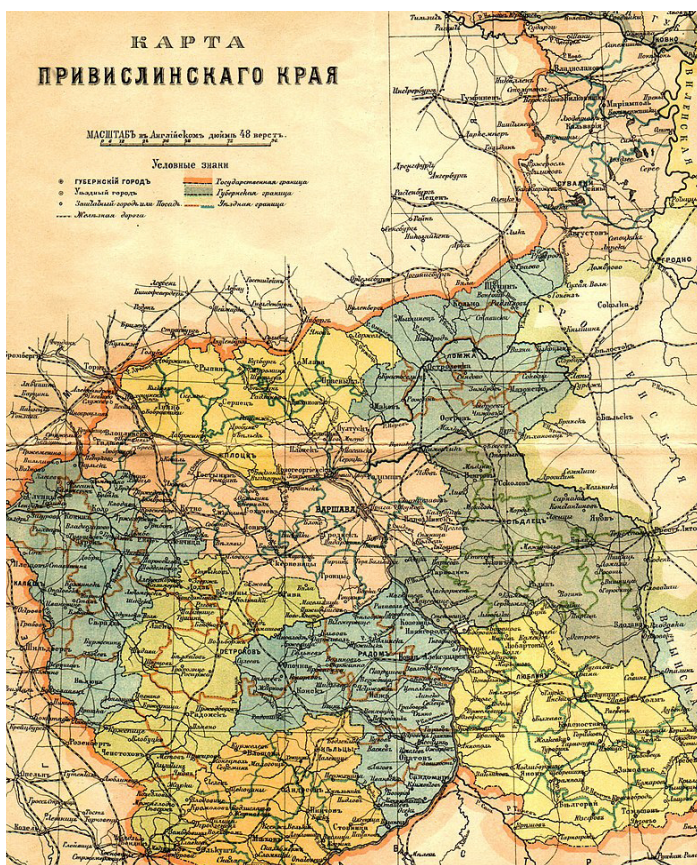
B

Mapa Guberni Płockiej,
Petersburg 1885, Polona

C

Szkola Główna w Warszawie, domena publiczna

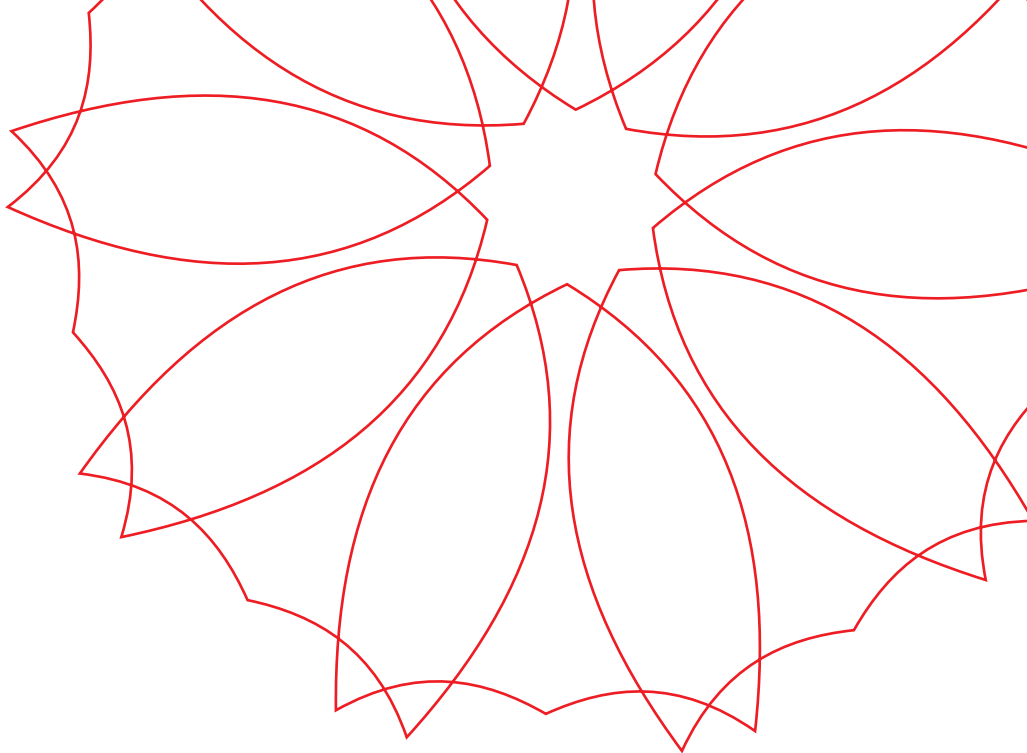

D

Mapa Kraju Nadwiślańskiego, domena publiczna

E

Miejscowość Iłża w guberni radomskiej, Polona.
W 1870 r. utraciła prawa miejskie.

F

Dwór w Sokołówce, 1878, MNW

2. Władze carskie dążyły do zrusyfikowania społeczeństwa polskiego. W powieści *Szyfowe prace* Stefan Żeromski zawarł wiele własnych doświadczeń z pobytu w Męskim Gimnazjum Rządowym w Kielcach.

Przeczytaj fragmenty utworu, a następnie odpowiedz na pytania pod tekstem.

W klasie pierwszej lekcje języka polskiego odbywały się cztery razy tygodniowo w porze bardzo niewygodnej, bo między godziną ósmą i dziewiątą z rana. W zimie bywało wtedy szaro i chłodno. Chłopcy siedzieli skuleni i senni. Nauczyciel przychodził w swoim futrze szopowym, tulił się w nie i drzemał z otwartymi oczami, podczas gdy wzywani do katedry tłumaczyli z wypisów Dubrowskiego urywki nudne, jak odwar z lukrecji. Po odczytaniu i przełożeniu na rosyjskie danego «kawałka» następował rozbiór, dokonywany po rosyjsku i na modłę rosyjską. W ciągu całej lekcji nauczyciel nie mówił ani słowa po polsku i z niechęcią prostował faktyczne błędy. Uczniowie odrabiali ten «przedmiot» jak wstrętną katorgę. «Polskie» była to godzina stokroć nudniejsza od kaligrafji i «Zakonu Bożego», gdyż nadto małe próżniaki czuły w powietrzu woń wzgardy, unoszącą się nad tą nieszczęsną lekcją. Stopnie z polskiego nikogo nie obchodziły, nauczyciel Sztetter nie był wcale w umysłach malców ceniony na równi z wykładającym arytmetykę albo łacinę. Traktowano go pobłażliwie, jak piąte koło u wozu, jako rzecz w istocie niepotrzebną i bez wartości.

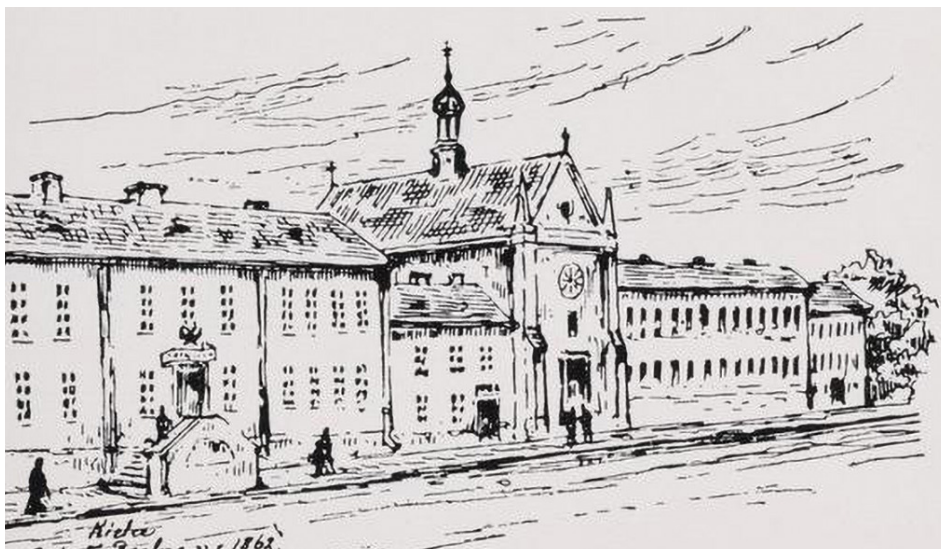
Stefan Żeromski, *Szyfowe prace*, Lwów 1898

1. Jak zachowywał się nauczyciel podczas lekcji polskiego?

.....
.....

2. Jak uczniowie traktowali naukę ojczystego języka?

.....
.....

Męskie Gimnazjum Rządowe w Kielcach, domena publiczna

Przede wszystkim zabrano się do stacji i zaprowadzono różne nowatorstwa. Na każdej stacji wyznaczono «starszego», który miał obowiązek czuwania nad bracią z klas niższych, zaprowadzono książki wydane się z mieszkania, gdzie należało wpisywać każdy krok, każdą chwilę nieobecności, oraz skargi na złe sprawowanie się współlokatorów.

Pomocnicy gospodarzy klas i cały ogół nauczycieli wciągnięty został w pewien rodzaj kohorty policyjno-śledczej. Wszyscy mieli obowiązek zwiedzania kolejno stacji w pewnych odstępach czasu, dniem i nocą.

Inspektor i jego satelici chodzili po tych stacjach nieustannie, odbywali rewizje, zaglądali nie tylko do kuferków, ale nawet własnymi rękoma grzebali w siennikach, słuchali, pod oknami, czaili się u drzwi, wbiegali do mieszkań uczniowskich z rana – itd.

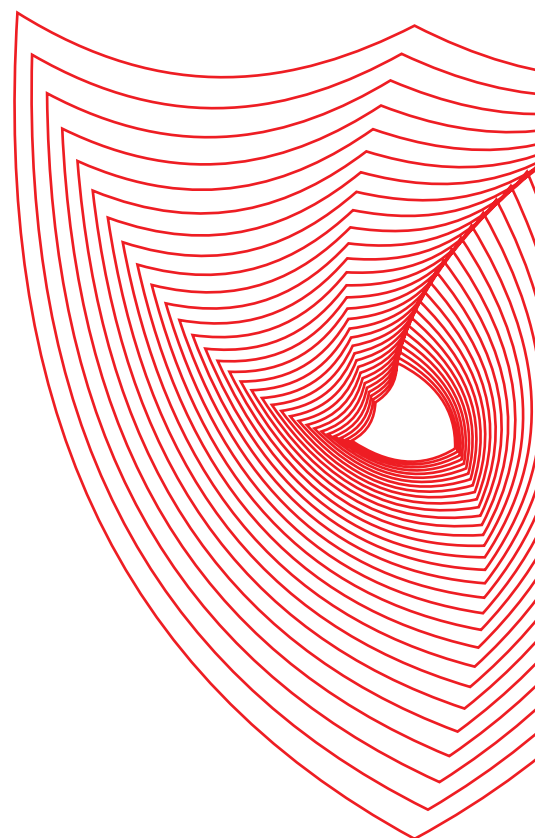
Stefan Żeromski, *Szyfowe prace*, Lwów 1898

3. Kto miał za zadanie nadzorować uczniów na stacji? Wymień te osoby.

.....

.....

.....

Kartę opracowała: Weronika Kołacz